

V Brně dne 18. února 2019
Sp. zn.: 3/2019/SZD/
Č. j.: KVOP-8172/2019

Vyrozumění veřejné ochránkyně práv vládě České republiky Ministerstvo vnitra brání veřejné ochránkyni práv v šetření tím, že jí v rozporu se zákonem odmítá předložit vyžádané písemnosti

Podle § 20 odst. 2 písm. a) ve spojení s § 20 odst. 3 zákona o veřejném ochránci práv¹ je ochránce oprávněn vyrozumět nadřízený úřad a není-li takového úřadu, vládu, o tom, že úřad odmítá splnit povinnost podle § 15 odst. 2 písm. b) zákona o veřejném ochránci práv - předložit ochránci spisy a jiné písemnosti.

I. Zamítnutí žádosti o udělení státního občanství na základě utajované informace

K žádosti o udělení státního občanství České republiky si Ministerstvo vnitra podle § 22 odst. 3 zákona o státním občanství České republiky² vyžádá stanoviska Policie České republiky a zpravodajských služeb České republiky. Tato stanoviska se nestávají součástí spisu, pokud obsahují utajované informace. Pokud na základě stanoviska Policie České republiky nebo zpravodajské služby, které obsahuje utajované informace, vyjde najevo, že žadatel ohrožuje bezpečnost státu, jeho svrchovanost a územní celistvost, demokratické základy, životy, zdraví, nebo majetkové hodnoty, v odůvodnění rozhodnutí se pouze uvede, že k zamítnutí žádosti došlo z důvodu ohrožení bezpečnosti státu. Takové rozhodnutí je podle § 26 zákona o státním občanství České republiky vyloučeno z přezkoumání soudem.

II. Zákonné vymezení pravomoci a působnosti ochránce a jeho přístupu k utajovaným informacím

Podle § 1 odst. 1 zákona o veřejném ochránci práv ochránce působí k ochraně osob před jednáním úřadů a dalších institucí uvedených v tomto zákoně, pokud je v rozporu s právem, neodpovídá principům demokratického právního státu a dobré správy. Podle § 1 odst. 2 se působnost ochránce podle odstavce 1 vztahuje na ministerstva a jiné správní úřady. Podle § 1 odst. 9 se působnost ochránce nevztahuje, mimo jiné, na zpravodajské služby České republiky a na orgány činné v trestním řízení.

Působnost ochránce se tedy nepochybně vztahuje na postup Ministerstva vnitra a ministra vnitra v řízení o žádosti o udělení státního občanství. Není pouze oprávněn hodnotit postup zpravodajských služeb České republiky a Policie České republiky v souvislosti se stanoviskem poskytnutým ministerstvu pro účely řízení o žádosti o udělení státního občanství.

1 Zákon č. 349/1999 Sb., o veřejném ochránci práv, ve znění pozdějších předpisů.

2 Zákon č. 186/2013 Sb., o státním občanství České republiky a o změně některých zákonů (zákon o státním občanství České republiky).

Podle § 15 odst. 2 písm. b) zákona o veřejném ochránci práv jsou úřady povinny na žádost ochránce a ve lhůtě jím stanovené předložit spisy a jiné písemnosti.

Osobami, které mají přístup k utajované informaci všech stupňů utajení bez platného osvědčení fyzické osoby a poučení, jsou podle § 58 odst. 1 písm. d) zákona o ochraně utajovaných informací a bezpečnostní způsobilosti³ veřejný ochránce práv a zástupce veřejného ochránce práv, a to ode dne zvolení nebo jmenování do funkce po dobu jejího výkonu a v rozsahu nezbytném pro její výkon.

Ministerstvo vnitra je proto povinno předložit na žádost ochránce stanovisko Policie České republiky a zpravodajských služeb České republiky, které obsahuje utajované informace. I když se stanovisko nestává součástí spisu, jde o jinou písemnost, z níž Ministerstvo vnitra a ministr vnitra jako správní úřad při svém rozhodování vycházejí. Ochránce se pro výkon své funkce potřebuje seznámit se stanoviskem, které je podkladem pro rozhodnutí správního úřadu, aby zjistil, zda stanovisko existuje a zda z něj správní úřad při svém rozhodování vycházel. Samotné podkladové státobezpečnostní stanovisko přitom nehodnotí.

III. Dosavadní kroky ochránkyně a reakce ministra vnitra

Na základě podnětů stěžovatelů⁴ jsem zahájila šetření postupu Ministerstva vnitra a ministra vnitra v řízení o udělení státního občanství České republiky. Ministerstvo vnitra totiž žádosti stěžovatelů zamítlo z důvodu ohrožení bezpečnosti státu a ministr vnitra následně zamítl podané rozklady.

V prvním případě⁵ jsem dne 3. ledna 2018 využila svého oprávnění podle zákona o ochraně utajovaných informací a bezpečnostní způsobilosti a seznámila se s utajovanou informací (ve stupni vyhrazené), na jejímž základě Ministerstvo vnitra zamítlo žádost o udělení státního občanství České republiky. Ministru vnitra jsem poté dopisem ze dne 1. února 2018 sdělila, že z utajované informace není patrný charakter ani intenzita ohrožení bezpečnostních zájmů státu. Z odpovědi ministra vnitra Mgr. Lubomíra Metnara však vyplynulo, že k rozkladu bylo vyžádáno další stanovisko, které již bylo podrobnější a na jehož základě ministr vnitra rozhodl. Dopisem ze dne 10. dubna 2018 jsem proto ministra požádala, aby mi umožnil seznámit se i s tímto podrobnějším stanoviskem. To však ministr Metnar odmítl dopisem ze dne 3. května 2018.

Dopisem ze dne 20. srpna 2018 jsem pak oslovila nového ministra vnitra Jana Hamáčka a požádala ho o seznámení se stanoviskem, která byla podkladem pro rozkladová rozhodnutí v obou šetřených případech.⁶ Ministr vnitra odpověděl dne 21. září 2018, že po seznámení se stanoviskem svých předchůdců a před rozhodnutím Ústavního soudu o návrhu na zrušení ustanovení § 26 zákona o státním občanství⁷ nepovažuje za vhodné umožnit mi nahlížet

3 Zákon č. 412/2005 Sb., o ochraně utajovaných informací a bezpečnostní způsobilosti, ve znění pozdějších předpisů.

4 Podnět doručený dne 6. listopadu 2017 evidovaný pod sp. zn. 7064/2017/VOP/MV a podnět doručený dne 19. července 2018 evidovaný pod sp. zn. 4764/2018/VOP/MV.

5 Příklad vedený pod sp. zn. 7064/2017/VOP/MV.

6 Sp. zn. 7064/2017/VOP/MV i sp. zn. 4764/2018/VOP/MV.

7 Sp. zn. Pl. ÚS 22/17.

do státobezpečnostních stanovisek. Dopisem ze dne 11. října 2018 jsem ministru vnitra sdělila, že trvám na tom, že do státobezpečnostních stanovisek potřebuji nahlédnout, abych posoudila rozhodnutí ministra vnitra, k čemuž jsem podle zákona oprávněna a povinna.

IV. Konečné vyjádření ministra vnitra

Ministr vnitra Jan Hamáček mi dopisem ze dne 7. listopadu 2018 sdělil, že se nepotřebuji seznámit se státobezpečnostními stanovisky k výkonu své funkce a že by seznámení se s těmito stanovisky a jejich vyhodnocování bylo obcházením zákona o veřejném ochránci práv, neboť zpravodajské služby a orgány činné v trestním řízení jsou mimo působnost ochránce.

V. Shrnutí

Bez možnosti seznámit se s podkladem pro vydání správního rozhodnutí nemohu posoudit postup Ministerstva vnitra a ministra vnitra v řízení o žádosti o udělení státního občanství. Nehodnotím přitom podkladové stanovisko, ale pouze to, jak na základě jeho konkrétního obsahu rozhodl správní orgán. Zákon o veřejném ochránci práv se nesnažím obejít, jak tvrdí ministr. V důsledku postupu ministra naopak nemohu splnit svou zákonnou povinnost.

Ministr vnitra nadále odmítá předložit písemnosti, které potřebuji k výkonu své funkce, ač je k tomu povinen podle zákona o veřejném ochránci práv. Znemožňuje mi tak řádný výkon funkce. Nezbylo mi proto, než využít oprávnění vyrozumět o tom vládu České republiky podle § 20 odst. 2 písm. a) ve spojení s § 20 odst. 3 zákona o veřejném ochránci práv.

VI. Návrh veřejné ochránkyně práv

Za účelem odstranění překážek výkonu pravomoci veřejného ochránce práv vládě navrhuji, aby ministru vnitra uložila

1. zpřístupnit mi písemnosti vyžádané pro účely šetření vedených pod sp. zn. 7064/2017/VOP/MV a 4764/2018/VOP/MV, a to do 31. března 2019;
2. zajistit dodržování povinnosti podle § 15 odst. 2 zákona o veřejném ochránci práv a zpřístupnit veřejnému ochránci práv při jeho šetření veškeré podklady pro vydání rozhodnutí v řízení o žádosti o udělení státního občanství České republiky, včetně stanovisek Policie České republiky a zpravodajských služeb České republiky obsahujících utajované informace.

Mgr. Anna Šabatová, Ph.D.
veřejná ochránkyně práv

Přílohy

dopis veřejné ochránkyně práv č. j. KVOP-44523/2018 ze dne 11. října 2018
dopis ministra vnitra č. j. MV-101785-7/VS-2018 ze dne 7. listopadu 2018